

Я. Ю. Фершал

ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ БАТЬКІВ СТАНОМ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ З ПИТАНЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ НА ПЕРВИННОМУ РІВНІ

Профілактична робота щодо збереження здоров'я дітей на первинному рівні потребує вдосконалення.

Метою дослідження стало вивчення задоволеності батьків станом організації профілактичної роботи з питань збереження здоров'я дітей на первинному рівні.

Матеріали і методи. За допомогою спеціально розроблених анкет, методом очного опитування проводилося соціологічне дослідження серед батьків Запорізького регіону, діти яких спостерігаються у лікарів-педіатрів та сімейних лікарів.

Результати. На думку більшості батьків, лікарі на первинному рівні приділяють недостатньо часу профілактичним питанням. Не виявлено суттєвих відмінностей щодо стану організації основних напрямів профілактичної роботи з питань збереження здоров'я дітей серед сімейних лікарів та лікарів-педіатрів.

Висновки. Організація консультативної допомоги щодо збереження здоров'я дітей на первинному рівні потребує вдосконалення.

Ключові слова: батьки, консультування, збереження здоров'я дітей, лікарі первинної ланки.

Охорона здоров'я дітей, яка згідно до «Цілей Тисячоліття» ООН є стратегічним напрямком в світі, залишається пріоритетним напрямком і в Україні [1]. Адже один з основних її інтегральних показників – малюкова смертність, яка, незважаючи на поступове зниження її рівня, залишається значно вищою, ніж в країнах Європи [2]. Аналіз основних показників здоров'я дітей в Україні за роки незалежності засвідчив ряд негативних тенденцій та повільну динаміку їх покращення [3]. Сьогодні Україна переживає демографічну кризу. В сформованих умовах збереження здоров'я нового покоління є необхідною складовою забезпечення національної безпеки країни. У зв'язку з чим зростає потреба в покращенні медичних послуг дитячому населенню, перш за все, на первинному рівні.

Відомо, що найбільш ефективний шлях до зміцнення здоров'я є профілактика [4]. Нажаль, незважаючи на позитивний вплив профілактики на попередження розладів здоров'я населення, зокрема дитячого, вона все ж таки не стала головним пріоритетом у медичній практиці, яка сьогодні більш орієнтована на лікування.

Найбільш визначальну роль профілактика має на первинному рівні, тому є головним напрямом діяльності лікаря первинного контакту. Саме допомога родині виростити здорову дитину є одним з основних завдань лікаря первинної ланки. Сучасні зміни в українському суспільстві викликають необхідність в нових підходах при

медичному обслуговуванні на первинному рівні, зокрема при профілактичних заходах. Протягом тривалого періоду роль родини, батьків в збереженні та зміцненні здоров'я дитини була значно занижена. Проте дитина – член родини, зростає та розвивається безпосередньо поряд з батьками, «у них на очах», при їх безпосередній та активній участі. У зв'язку з цим величезного значення набуває формування сучасного покоління батьків з навичками «свідомого батьківства», батьків, які розуміють свою головну відповідальність за збереження життя та здоров'я дитини. В цих умовах особливе місце має підвищення теоретичних та практичних знань батьків щодо збереження здоров'я дитини, зокрема, ефективного догляду, раціонального харчування, профілактики нещасних випадків, щеплення тощо. Медичні працівники, особливо працівники первинної ланки є професійними помічниками батьків, головна роль яких визначається як навчальна, просвітницька та потребує високої фахової компетенції. До недавнього часу основні завдання з формування серед батьків навиків, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я дитини, були покладені на лікарів акушерів-гінекологів та лікарів-педіатрів. Згідно до основного напрямку реформи національної системи охорони здоров'я, саме перебудови первинної ланки на засадах сімейної медицини, це важливе питання складає основу діяльності сімейного лікаря. Саме розвиток первинної медико-санітарної допомоги на принципах за-

гальної практики/сімейної медицини спрямований, передусім, для підвищення якості медичної допомоги. Якість медичної допомоги є поняттям комплексним і складається з багатьох компонентів, визначається за окремими критеріями та за допомогою різних інструментів. Серед її критеріїв важливе місце займає задоволення потреб пацієнтів. Пацієнт-орієнтована медична допомога побудована на принципі дотримання встановлених і передбачених потреб (вимог) пацієнтів і «зворотного зв'язку» з пацієнтами.

Метою дослідження стало проведення аналізу задоволеності батьків основними напрямками профілактичної (консультативної) роботи з питань збереження здоров'я дитини на первинному рівні.

Матеріали и методи

Предметом дослідження стали окремі напрями профілактичної роботи з питань збереження здоров'я дітей на первинному рівні, саме питання: підтримки грудного вигодовування, профілактики раптової смерті немовлят, профілактики нещасних випадків, виникнення у дитини загрозливих симптомів, при яких треба негайно звернутися за медичною допомогою, вакцинації, раціонального харчування дітей перших 3 років життя, сексуального виховання. Опитано 832 батьків дітей, які мешкають в Запорізькій області. Респондентів поділено на три основні групи: першу склали батьки дітей (267 осіб), які на первинному рівні спостерігаються у сімейного лікаря (сімейна модель). Вони є мешканцями сільських районів, в яких більше 10-ти років тому проведена реорганізація первинної ланки на засадах сімейної медицини, і все дитяче населення з народження отримує медичну допомогу у лікарів загальної практики та сімейних лікарів: Орхівський, Гуляй-Пільський та Михайлівський райони. В другу дослідну групу увійшли батьки дітей (273 особи), діти яких медичну допомогу отримували у дільничних лікарів-педіатрів (педіатрична модель). Вони мешкають у сільських районах (Запорізький, Новомиколаївський, Вільнянський райони), в яких на момент дослідження не проводилася реформа первинної ланки. Для порівняння досліджувалася думка батьків (3-я група, 292 особи), діти яких отримували первинну медичну допомогу у лікарів-педіатрів (педіатрична модель) і мешкають в центральних районах обласного центру (Орджонікідзевський, Жовтневий, Комунарівський). Дослідження проводилося методом очного опитування за допомогою спеціально розроблених анкет.

Результати дослідження

Серед опитаних батьків переважну кількість склали жінки – 797 осіб, що складає

(95,79±0,70)%. Вік більшості респондентів склав 31–40 років – 626 осіб (75,24±1,49)%. 524 учасників дослідження, (62,98±1,67)%, має середню та спеціальну середню освіту. В родині 743 респондентів, що складає (89,3±1,29)%, виховують одну або 2 дитини.

Переважає більшість батьків, 714 осіб, що складає (85,82±1,22)%, вважає проведення консультування з профілактичних питань важливим, 84 респонденти (10,09±1,04)% не змогли визначитися, 4 респонденти (4,08±0,68)% своє відношення до консультацій лікаря щодо профілактичних питань зазначили як «байдуже». Жодний респондент не визначив, що консультування лікаря з профілактичних питань є неважливим. Більшість батьків – 698 осіб, що складає (83,89±0,78)%, в цілому вважає, що лікарі первинної ланки приділяють недостатньо часу профілактичним питанням щодо збереження здоров'я їх дітей, (83,16% батьків в першій групі проти 82,05% – в другій групі та 86,30% – в третій). Змістом профілактичних консультувань в цілому задоволено 498 респондентів, що складає (59,86±1,69)%, без суттєвих відмінностей між лікарями-педіатрами та сімейними лікарями.

Лікаря первинної ланки, як ініціатора проведення консультування з профілактичних питань, зазначили 507 осіб – респондентів всіх груп, що склало (60,93±1,69)%, 313 (37,62±1,67)% батьків як ініціатора проведення консультування визначили себе, 12 осіб (1,44±0,41)% – не змогли визначитися. Більшість серед тих, хто визначив себе, як ініціатора з проведення консультування з питань щодо збереження здоров'я дитини це – мешканці обласного центру, діти яких спостерігаються у лікаря-педіатра (53,04% проти 24,70% в першій та 22,96% – в другій групах). Більшість респондентів (719 осіб, (86,42±1,18)%) вважають, що ініціатором консультувань з питань щодо збереження здоров'я дітей повинен бути лікар.

Відповіді батьків по групах щодо обговорювання з ними лікарем окремих профілактичних питань надані в таблиці 1.

Враховуючи зазначене вище, більшість батьків з усіх груп вказує, що лікарі обговорюють з ними профілактичні питання стосовно підтримки грудного вигодовування, необхідності проведення профілактичних щеплень, профілактики синдрому раптової смертності. Не виявлено суттєвих відмінностей за результатами відповідей батьків щодо питань грудного вигодовування та важливості проведення профілактичних щеплень між лікарями-педіатрами та сімейними лікарями. За думкою батьків, питанню раціонального харчування дітей молодшого віку, приділяють уваги більше лікарі-педіатри в обласному центрі, найменше – лікарі-педіатри в сільській місцевості. Профілактиці синдрому раптової смерті немовлят приділяється більше уваги, за думкою батьків, з боку сімейних лікарів. Недостатньої уваги

Розподіл відповідей батьків щодо обговорювання лікарем окремих профілактичних питань (%)

Теми з профілактичних консультувань	I група, сімейна модель	II група, педіатрична модель, сільська місцевість	III група, педіатрична модель, міська місцевість
Грудне вигодовування, переваги, підтримка	94,38±1,41	95,11±1,31	92,12±1,58
Раціональне харчування дітей перших 3-х років життя	24,08±2,62	19,05±2,38	40,41±2,87
Профілактичні щеплення	89,01±1,91	91,94±1,65	89,04±1,83
Профілактика нещасних випадків	2,99±1,04	3,25±1,07	2,16±0,85
Профілактика синдрому раптової смерті немовлят	72,28±2,74	63,99±2,91	62,67±2,83
Небезпечні симптоми, при виникненні яких слід терміново звернутися за медичною допомогою	4,86±1,32	1,83±0,81	4,59±1,22
Статеве виховання	0,00	0,00	0,00

з боку лікарів всіх груп приділяється, за висловленням батьків, питанням профілактики нещасних випадків, небезпечних симптомів, при наявності яких у дитини треба негайно звернутися за медичною допомогою. Не обговорюються лікарями первинного рівня, за визначенням батьків, питанням щодо статевих виховання дітей.

699 респондентів (84,01±1,61)% вважає, що консультативна допомога з боку лікарів первинного контакту щодо питань збереження здоров'я дітей потребує вдосконалення, без суттєвих відмінностей між групами.

Висновки

1. На думку батьків лікарями первинної ланки недостатньо приділяється уваги питанням щодо збереження здоров'я дітей.

2. За визначенням батьків не виявлено суттєвих відмінностей між станом надання консультативної допомоги з профілактичних питань між сімейними лікарями та лікарями-педіатрами.

3. Консультативна допомога батькам з питань збереження здоров'я дітей на первинному рівні потребує вдосконалення.

Список літератури

1. Цілі розвитку тисячоліття. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukraine2015.org.ua/tsili>
2. Infant mortality rate. 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/rankorder/2091rank.html>
3. Моніторинг стану здоров'я матері та дитини: аналіт.- стат. довідник за 2010 рік / М. В. Голубчиков, С. І. Осташко, Н. Г. Руденко, М. М. Мельник. – К.: Центр мед. стат. МОЗ України, 2011. – 48 с.
4. В. Ф. Москаленко. Концептуальні підходи до формування сучасної профілактичної стратегії в охороні здоров'я: від профілактики медичної до профілактики соціальної / В. Ф. Москаленко // Монографія. – К.: Авіцена, 2009. – 240 с.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2015.

Я. Ю. Фершал

ГЗ «Запорозьская медицинская академия последипломного образования МЗ Украины»

УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ РОДИТЕЛЕЙ СОСТОЯНИЕМ ОРГАНИЗАЦИИ КОНСУЛЬТАТИВНОЙ РАБОТЫ, КАСАЮЩЕЙСЯ ВОПРОСОВ СОХРАНЕНИЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ, НА ПЕРВИЧНОМ УРОВНЕ

Проведено социологическое исследование с целью изучения удовлетворенности родителей состоянием организации консультативной работы, направленной на сохранение здоровья детей в За-

порожском регионе. По мнению большинства родителей, врачи на первичном уровне уделяют этому направлению работы недостаточно времени. Организация профилактической работы, направленной на сохранение здоровья детей на первичном уровне нуждается в усовершенствовании.

Ключевые слова: родители, профилактика, дети, врачи первичного звена.

Y. Fershal

SI «Zaporizhzhya Medical Academy of Postgraduate Education Ministry of Health of Ukraine»

SATISFACTION WITH PARENTS OF CONSULTATIVE WORK TO PRESERVE CHILDREN'S HEALTH IN PRIMARY CARE

According to most parents, primary care physicians do not pay enough time to prevention. Preventive work to preserve the health of children at the primary care needs improvement.

Keywords: parents, prevention, children, primary care physicians.